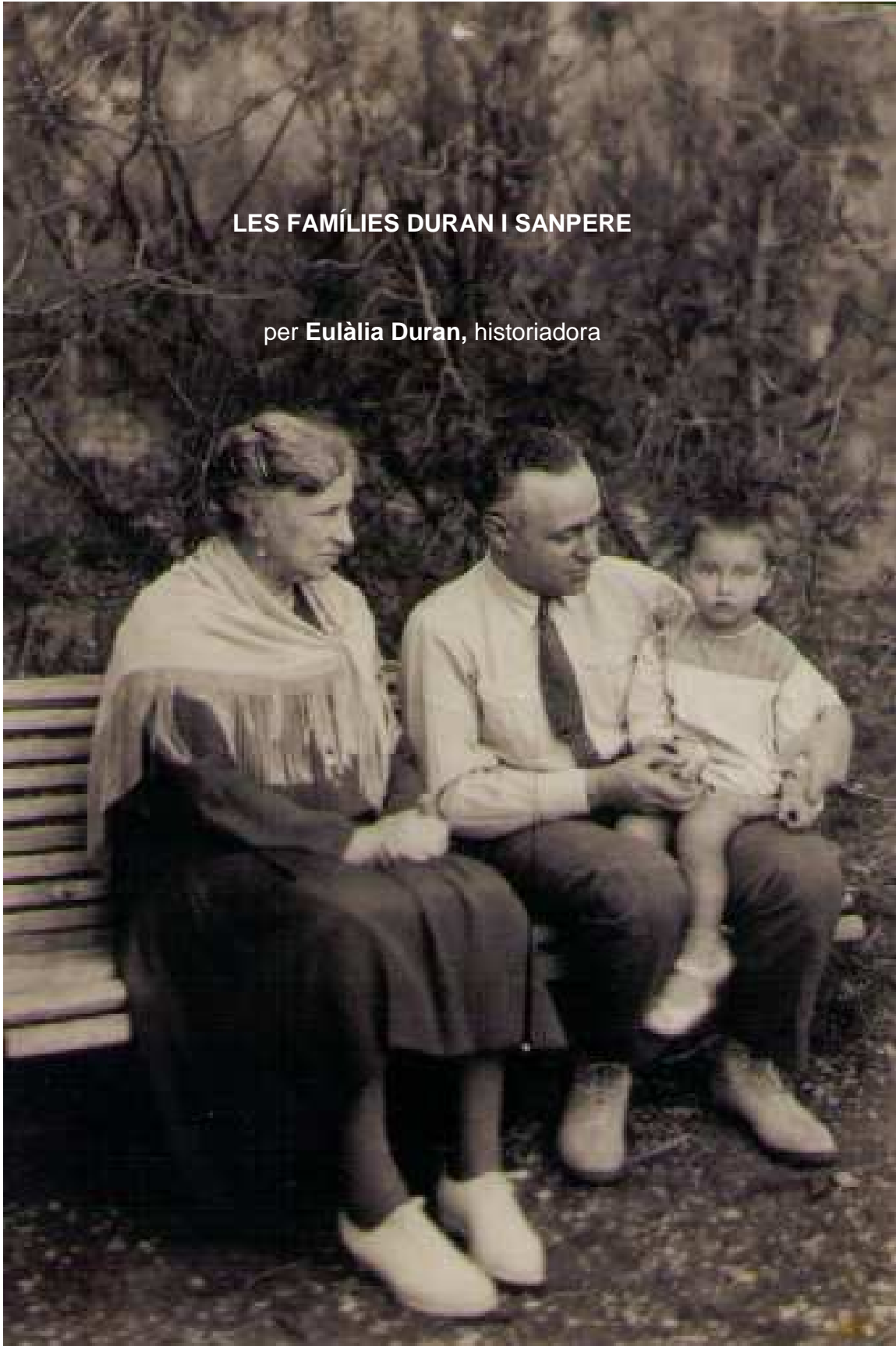

LES FAMÍLIES DURAN I SANPERE

per **Eulàlia Duran**, historiadora

El primer Duran que el meu pare, Agustí Duran i Sanpere, va trobar investigant els seus orígens familiars, es remunta al segle XVII. Al llarg dels anys, els Duran van treballar d'espardenyers, semolers, fusters..., és a dir, formaven part de la classe menestral cerverina, i des de finals del segle XVIII vivien en un extrem del carrer Major, a prop del portal de Santa Anna o de la Cadena. De mica a mica anaren augmentant el seu patrimoni i també el seu estatus social, fins que a principis del segle XIX, Maurici Duran i Creus (1792-1824) constava ja com a hisendat en el cadastre municipal de 1835. També, el seu fill i hereu Jeroni Duran i Massó (1816-1856) va estudiar la carrera d'advocat, exercí com a professor de la Universitat l'any 1840 i fou, a més, diputat des de l'any 1843 fins al 1847. Amb el seu matrimoni amb Joaquina Ferreres (1841), passà a les seves mans la important fàbrica de paper de Capellades (Molí d'En Ferreres, actualment restaurat).

Un germà seu, Marià Duran i Massó (1820-1912), va emigrar a Cuba cap al 1838 on instal·là una indústria de producció de tabac amb més de sis-cents treballadors, molts d'ells esclaus, comerciant amb els seus germans de Cervera, amb els quals intercanviava aquest producte per oli, vi, paper, però també per teixits de cotó i fil i corbates fabricats en una de les estances de l'antiga Universitat. Va ser justament Marià Duran i Massó qui vengué la casa del carrer Major, 115 al meu avi, Agustí Duran i Ferreres, que l'adquirí per raó del seu matrimoni amb Elisa Sanpere i Labrós. La casa, arreglada per l'avi, és l'actual casa museu de Cervera. Agustí Duran i Ferreres (1849-1914) exercí d'advocat fins al 1876. Aleshores va optar per ser registrador de la propietat successivament a Ponferrada (1876-1879), Burgo de Osma (1879) Azpeita (1879), Manresa (1879-1881) i finalment a Cervera, on va assentar-se definitivament des de l'any 1881. Aquesta professió li donava prestigi i un accés directe al coneixement de l'estat econòmic dels seus clients, als quals havia comprat diverses terres fins a esdevenir un dels terratinents més importants de Cervera. Es va casar el 1884 a Barcelona, quan tenia ja 35 anys amb Elisa Sanpere i Labrós. Amb ella entren a la família Duran els Sanpere i els Labrós. Elisa era filla d'Ignasi Sanpere i Matheu, d'origen cerverí, però establert a Barcelona, al carrer Mendizábal, núm. 15, a prop de la Rambla. En els baixos d'aquest immoble hi tenia obert el seu comerç, molt productiu pel que es

pot deduir pel seu testament. La seva mare era filla d'un reconegut advocat de la capital catalana, Nicolau Labrós i Ferrer, que disposava d'una butaca pròpia al Teatre del Liceu i d'una gran quantitat d'accions en empreses relacionades amb Cuba i en diversos ferrocarrils de l'Estat espanyol. Elisa era, per tant, als seus 22 anys en què va arribar a Cervera, una noia acostumada a un cert luxe i a un entorn amable. El 1887, any en què va néixer el meu pare, els meus avis iniciaren les obres de restauració i ampliació de la casa i la transformaren en una sola unitat amb la casa Boldú, que havien adquirit l'any anterior (seran les estances que tots coneixíem com *el quarto alegre i la saleta* contigua). Mentre es duïen a terme les obres, el matrimoni vivia a la petita casa de can Coll, al número 119 del carrer Major, on va néixer Agustí Duran i Sanpere.

Així com els Duran eren de procedència menestral, enriquits gràcies a fructífers matrimonis, amb un mode de ser molt cerverí i lligats a les seves terres, de manera que la casa fou concebuda sempre com un centre d'explotació agrícola, amb estable, cups per a l'oli, cobert per guardar la palla, etc. Els Sanpere, en canvi, eren molt diferents: tot i procedir de Cervera, on tenien algunes cases, vivien a Barcelona i formaven part de l'alta burgesia de la ciutat Comtal. Conservadors, clericals, de costums rígids, avesats a l'etiqueta del seu estatus social i dedicats a bones obres, com per exemple Lluís Sanpere i Matheu, oncle d'Elisa, que deixà en el seu testament una gran quantitat de diners per aconseguir les millores que considerava que es necessitaven en el subministrament de les aigües a Cervera, a més de l'edificació d'uns safareigs i d'un gran dipòsit. Els Labrós formaven igualment part de la burgesia barcelonina i es dedicaven més aviat a especular amb els diners i a invertir-los financerament. El matrimoni de Duran i Ferreres i Elisa Sanpere no caigué bé a la família Sanpere. Potser tenien un cert menyspreu pels orígens menestrals dels Duran o per la seva manera de ser. Sembla que no creïen que el matrimoni durés perquè en els capítols matrimonials es va condicionar el dot d'ella (150.000 pessetes) a la compra d'immobles a Barcelona per part de Duran i Ferreres, potser amb l'esperança que s'hi traslladarien i, si més no, per tenir una garantia d'aquells diners. El cert és que el meu avi no va comprar mai aquells immobles i per tant l'àvia es quedà sense

dot. Per altra part, en el testament d'Ignasi Sanpere s'especificaven les condicions i el diner que ella hauria de rebre en cas de separació matrimonial. Aquest entorn poc favorable explica segurament la construcció de salons i sales i capella d'un cert luxe que no s'adequava gaire amb els Duran, però que potser va exigir Elisa, encara que amb el temps va adonar-se que no serien per al seu gaudi, sinó per a les necessitats socials del seu marit. Les relacions en el matrimoni degueren empitjorar quan Duran i Ferreres es dedicà a la política i liderà el partit fusionista o liberal de Cervera. Les reunions del partit tenien lloc als salons de la casa i sembla que foren sonades pel ressò que tingueren a la premsa. El partit liberal era precisament rebutjat dels estaments clericals i eclesiàstics i especialment pel bisbat de Solsona. Per altra banda, és curiós que encara que tingués diner no hagués format part de cap societat de negocis de les que s'anaven creant a la Segarra, probablement apreciava més la seguretat que donava la possessió de la terra que la indecisió que comporta arriscar uns diners en un negoci en el qual no veia un futur assegurat. Tanmateix era una persona ben valorada per altres famílies burgeses de Cervera, com els Xuclà o els Dalmases, barons del Bollandor, que en aquells moments era considerada una de les més prestigioses de la ciutat. Faust de Dalmases i de Massot, quan el 1934 fa la relació de registradors de la propietat que ell havia conegut, diu: "...i per molts anys nostre benvolgut i excel·lent patrici Agustí Duran i Ferreres, que tant treballà pel bé de la ciutat". (Dalmases, 1934) Agustí Duran i Ferreres morí el 1914, i Elisa inicià una etapa de llarga viudetat fins que morí el 1940. La primera acció que dugué a terme fou posar de dol la casa o, millor dit, la part noble de la casa: tancà les finestres, tapà els mobles, tancà amb pany i clau la porta d'entrada a la zona i així restà fins a la seva mort. Va ser una decisió dràstica de rebuig a la vida que havia portat, a l'aversion a la política i possiblement a l'estretor de mires de la família del seu marit. Però també gràcies a això, aquesta part noble de la casa es conservà intacta, fet poc freqüent, perquè les altres cases anaven evolucionant segons les modes de cada moment.

Mentrestant el fill, Agustí Duran i Sanpere, es casà el 1924 amb Hermínia Grau i Aymà. I aquest va ser un altre episodi. Un germà d'Elisa, Víctor, s'oposà al

matrimoni, i desheretà Agustí. Aquesta vegada era perquè Hermínia no responia als cànons d'aquella peculiar societat elitista. No disposava de fortuna personal, treballava a l'Ajuntament, era una intel·lectual que responia als avançats anys trenta, tenia una projecció social gens conservadora i feia poc que s'havia convertit al catolicisme. Agustí féu construir una casa, com era costum en la família (cada nou matrimoni habitava una casa nova), amb una mica de bosc, a l'actual Mas Duran. El matrimoni visitava amb assiduïtat Elisa Sanpere, però tot i les súpliques, Hermínia no pogué veure mai aquells salons rigorosament tancats. Això fins que l'àvia morí i la casa passà als meus pares. Segons explica la meua mare, la primera cosa que féu després de la mort d'Elisa, el 1940, fou obrir de bat a bat portes i finestres de la zona del carrer Major. I ja no es tornaren a tancar mai més. Fins i tot, per Sant Agustí, obrien les portes a la ciutat perquè qui volgués pogués veure els salons i, llavors, el ball del carrer s'unia amb el de la casa.

Començava una altra etapa. Als estius la família anava a Cervera. Quedaven pocs residus dels vells temps. El corredor ens servia a les nenes per aprendre d'anar amb bicicleta, al terrat fèiem festes familiars; als salons, concerts i lectura de poesies per part de persones de Cervera, però també de fora. Finalment, les terres es van vendre quan el meu pare es jubilà per comprar un pis a Barcelona, i després de la seva mort l'herència patrimonial cerverina desaparegué. Però, així com la casa de Mas Duran va quedar totalment desfeta durant la guerra, ja que fou el quarter central del militar republicà conegut com el *Campesino*, la casa del carrer Major va quedar intacta, i ha conservat la seva singular personalitat fins als nostres dies, en què s'ha convertit en museu, una vella aspiració del meu pare.